

Už osem mesiacov spoločne bojujeme s neviditeľným nepriateľom – respiračným ochorením COVID-19. Veľmi rýchlo sa súčasťou nášho života stali

obmedzenia, o ktorých sme mnohokrát iba počuli v rádiu alebo videli v televízii. Ochranné rúško na tvári, dezinfekcia rúk či dvojmetrový odstup sú zrazu takým nepísaným pravidlom.

Najťažšou výzvou pre nás všetkých, v tomto nie ľahkom období, bolo zvyknúť si na život bez kultúry, športu, spoločenských podujatí a sociálnych kontaktov. Viem, nie je to ľahké. No vždy keď príde ten moment a povieme si, že už bolo toho dosť, spomeňme si, že jedine dodržiavaním všetkých opatrení vieme chrániť seba, svojich najbližších a často aj najzraniteľnejších z nás, a to naše deti, rodičov, starých rodičov, seniorov.

Práve seniori toto obdobie izolácie prežívajú najťažšie. Snažme sa im ho uľahčiť vľúdny slovom, dobrým skutkom, či preukázaním spolupatričnosti. Venujme tejto komunite neustálu pozornosť, nielen

v období mesiaca OKTÓBER, ktorý je mesiacom Úcty k starším, ale aj počas ďalších dní.

Milí Vranovčania,

naďalej budme zodpovední, chráňme seba, svojich blízkych, ako aj ďalších občanov. Dodržiavajme všetky nariadenia Úradu verejného zdravotníctva a vlády Slovenskej republiky. Nosme ochranné rúška, používajme dezinfekciu, dodržiavajme odstup a snažme sa vyhýbať miestam s vysokou koncentráciou ľudí. Jedine takto môžeme zamedziť možnému šíreniu vírusu COVID-19.

SPOLU TO ZVLÁDNEME !!!

Ing. Ján Ragan
primátor mesta Vranov nad Topľou

COVID-19: AKTUÁLNE OPATRENIA

Na základe epidemiologickej situácie od 15. 10. 2020 platia tieto opatrenia:

A. RÚŠKA

Rúška je povinné nosiť v intraviláne obce a mesta. Na tvári ich nebudete musieť mať v extraviláne obce či mesta, napríklad v prírode, ak ste členovia spoločnej domácnosti, alebo ak budete od cudzích osôb vzdialení viac ako 5 metrov.

Nosenie rúšok je povinné aj pre deti na prvom stupni základných škôl. V materských školách je ich nosenie dôrazne odporúčané. Výnimku z nosenia rúšok majú napríklad aj nepočujúci žiaci a žiaci s mentálnym postihnutím a s poruchou autistického spektra.

B. ŠKOLY

Stredné školy už od pondelka (12.10.2020) prešli na dištančné vzdelávanie s výnimkou praktického vyučovania u zamestnávateľov až do odvolania (študenti sa pohybujú v najmenej ucelených kolektívoch, týmto rozhodnutím sa minimalizuje ich mobilita – cestovanie za vzdelaním hromadnou dopravou a pod.). Základné a materské školy a osemročné gymnáziá fungujú v režime ako predtým (ucelený kolektív, školy sa nachádzajú prevažne v mieste ich bydliska a pod.) Školské družiny fungujú za prísnych opatrení. Funguje aj školské stravovanie podľa nastavených usmernení.

Fungovanie telocviční v školách, skupinových výučieb umeleckých škôl či centier voľného času je dočasne zrušené. Rovnako je zrušená organizácia lyžiarskych, plaveckých kurzov, exkurzií či iných výletov a aktivít mimo škôl.

Viac informácií nájdete na webovom sídle Ministerstva školstva, vedy, výskumu a športu SR.

C. HROMADNÉ PODUJATIA

Zakázané sú všetky hromadné podujatia, výnimku majú sobáše, krsty a pohreby, pričom pre nich platí obmedzenie 1 osoba na 15 štvorcových metrov v interiéri; v exteriéri je nutné dodržiavať dvojmetrové rozostupy, pričom počet účastníkov nie je obmedzený.

Výnimka rovnako platí pre zápasy profesionálnych líg (futbal, hokej, volejbal, basketbal, hádzaná – 1.liga), ktoré sa však musia konať bez účasti divákov, hráči sú pravidelne testovaní na COVID-19. Zostáva zachovaná výnimka pre zhromaždenia zvolané na základe zákona (mestské a obecné zastupiteľstvá, schôdze parlamentu, súdy) za podmienky dodržiavania nastavených protiepidemických opatrení.

D. PREVÁDZKY

Počet zákazníkov v prevádzkach je obmedzený na 1 osobu na 15 štvorcových metrov.

Prevádzky verejného stravovania (reštaurácie, pohostinstvá, kaviarne a podobne) môžu podávať nápoje a jedlo len v exteriéri (terasy) alebo ich baliť zákazníkom so sebou.

Otváracie hodiny prevádzok verejného stravovania ostávajú obmedzené podľa doterajších pravidiel

Seniori majú vyhradené hodiny pre nákup v potravinách a drogériách od 9:00 do 11:00, nakupovať však môžu aj mimo tohto času, dôrazne im však ako rizikovej skupine odporúčame, aby využívali tento vyhradený čas, pretože najmä v pracovnom týždni v tomto čase nakupuje menej iných skupín obyvateľstva. Uzatvorené sú aj prevádzky divadelných, hudobných, filmových a iných umeleckých predstavení, kúpalísk, plavární, sáun, akvaparkov, fitness a wellness centier.

DOBUDOVANIE SYMBOLICKEJ PREZENTÁCIE ZANIKNUTÉHO KOSTOLA

V uplynulom období mesto Vranov nad Topľou začalo s realizáciou projektu: Dobudovanie symbolickej prezentácie zaniknutého Kostola svätého Štefana. V rámci projektu budú k existujúcej symbolickej prezentácii, ktorá bola osadená počas rekonštrukcie 3. etapy centra mesta, obudované jej nové časti, a to apsi-da a sakristia. Na ich dobudovanie bude využitý miestny lomový hrubo opracovaný kameň osadený vo vápenno-cementovom podklade. Presná poloha dobudovania nových častí prezentácie kostola bola určená na základe vykonaného prieskumu, ktorý počas rekonštrukcie 3. etapy centra mesta urobil Krajský pamiatkový úrad Prešov. Súčasťou dobudovania prezentácie bude aj osadenie dreveného dubového kríža, ktorý bude symbolicky pripomínať, že na danom mieste pôvodne stál katolícky chrám.

Projekt „Symbolická prezentácia kostola – dobudovanie“ je podporený z rozpočtu Prešovského samosprávneho kraja vo výške 10 000 eur. Celkovo bude preinvestovaných približne 15 000 eur.

Kostol svätého Štefana bol postavený okolo polovice 13. storočia, a to na mieste

súčasného mestského parku v dolnej časti námestia. Prvotne bol pravdepodobne zasvätený svätému Jánovi Krstiteľovi, neskôr bolo patrocínium zmenené na svätého Štefana. Až do začiatku 16. storočia to bol jediný kostol vo Vranove. V roku 1559 ho začali využívať kalvíni a v roku 1575 sa tu vydávala neskôršia čachtická pani Alžbeta Báthoryová za Františka Nádašdyho. Koncom 16. storočia maďarská ča s ť mestského obyvateľstva prijímala evanjelické vyznanie a začala si stavať vlastný kostol – terazšiu

Baziliku Narodenia Panny Márie. Kostol svätého Štefana ponechali Slovákom,

o čom svedčí jeho pomenovanie Templum Schlavonicum. Vranov mal dva kostoly iba necelých 100 rokov, pretože kurucké vojsko Imricha Thökölyho ten slovenský zničilo. Základy Kostola svätého Štefana bolo možné vidieť ešte na začiatku 20. storočia.

*Eva Fedorňáková
tlačový referát, MsÚ Vranov nad Topľou*

OPRAVY PEŠÍCH, MIESTNYCH KOMUNIKÁCIÍ A SPEVNENÝCH PLÔCH V MESTE VRANOV NAD TOPĽOU

Aj v tomto roku mesto Vranov nad Topľou vyčlenilo finančné prostriedky na opravu

miestnych komunikácií, chodníkov a na úpravu spevnených plôch. Naplánovaná

je oprava 15 komunikácií v celkovom rozsahu 10 633,70 m², a to:

oprava spevnenej plochy na Mlynskej ulici pri BD 1484,
rozšírenie existujúcej komunikácie na Dubníku,
oprava spevnených plôch medzi BD 1512 – 1516 na Dubníku,
oprava komunikácie na Sídlisku I za BD 985,
oprava chodníka na Sídlisko 1. mája od Materskej školy po Hviezdoslavovu ulicu,
oprava komunikácie pri BD 973 na Sídlisko I. – vstup do sídliska,
oprava prístupového chodníka s opravou schodov pred BD „I“ na Sídlisku 1. mája,
oprava komunikácie a parkoviska za BD 1063 na Juhu,
oprava chodníka na Juhu medzi BD 1057–1059,
oprava parkoviska pred BD 824 na Lúčnej,
oprava chodníka na Domašskej ulici – od hlavnej križovatky po Podhrunskú ulicu,
oprava komunikácia na Jarnej ulici od križovatky po rodinný dom č. 389,
oprava komunikácie na Opálovej ulici,
oprava komunikácie na Slánskej ulici,
oprava komunikácie na Veternej ulici.

V rámci opráv komunikácií a plôch bude zrealizované čiastočné odstránenie asfaltového, resp. betónového krytu, očistenie povrchu krytu, vyrovnanie povrchových lokálnych deformácií, odstránenie pôvodných – poškodených a osadenie nových obrubníkov, vrátane úpravy miesta medzi obrubníkom a vozovkou, výšková úprava uličných vpustí, poklopov a šácht. Nanesený bude živичný spojovací postrek z cestného asfaltu, uložené nové živичné vrstvy asfaltového betónu a vyrovnávacia

vrstva z asfaltového betónu. V rámci opravy chodníkov bude čiastočne odstránený asfaltový, resp. betónový kryt, vyrovnané povrchové lokálne deformácie, doplnené, resp. vymenené chýbajúce obrubníky, vrátane úpravy miesta medzi obrubníkom a chodníkom. Nanesený bude živичný spojovací postrek z cestného asfaltu, uložené nové vrstvy živичného asfaltového betónu a vyrovnávacia vrstva z asfaltového betónu, prípadne betónovej dlažby. Samotný návrh opráv týchto komu-

nikácií a spevnených plôch bol zostavovaný na základe požiadaviek zo zasadnutí výborov jednotlivých mestských častí, požiadaviek občanov mesta a na základe obhliadky pracovníkmi mestského úradu.

V tomto roku mesto do opráv ciest, chodníkov a parkovacích plôch celkovo preinvestuje približne 215 000 eur.

*Eva Fedorňáková
tlačový referát, MsÚ Vranov nad Topľou*

video z opráv ciest a chodníkov tu:

RÁD SVÄTÉHO PAVLA PRVÉHO PUSTOVNÍKA PÔSOBÍ V NAŠOM MESTE UŽ 30 ROKOV

Pri príležitosti 30. výročia príchodu pavlínov do Vranova nad Topľou primátor mesta Ján Ragan, spolu s poslankňou MsZ Gabrielou Bradovkovou, prednostom MsÚ Imrichom Kónym a vedúcou oddelenia organizačno-sociálneho Gabrielou Hodorovou, v stredu 16. 9. 2020 prijal predstaviteľov Rádu svätého Pavla Prvého Pustovníka - otca Leandra Tadeusza Pietrasa OSPPE a otca Rastislava Ivaneckého OSPPE.

Primátor vo svojom príhovore otcovi Leandrovi poďakoval za jeho 30-ročné pôsobenie v našom meste a za rozvoj duchovného života. **“ V histórii nášho mesta ste zanechali významnú duchovnú stopu. Jedným z Vašich významných počinov je, že z nášho**

svätého Pavla Pustovníka na Slovensku. Zároveň mi dovoľte poďakovať vám obom, ako aj všetkým kňazom pôsobiacim v bazilike, za prácu, ktorú vykonávate v našom meste. Určite má nesporne veľký význam pre obyvateľov mesta Vranov nad Topľou,” povedal Ján Ragan.

Kláštor vranovských pavlínov sa spája s menom jeho donátorky Márie Esterháziovej a s príchodom predstaviteľov Rádu svätého Pavla Prvého Pustovníka rehoľného rádu do Vranova v roku 1672. Vtedy pavlínmi prevzatý objekt si vyžadoval skôr náročnú opravu, rekonštrukciu zachovaných častí pôvodného františkánskeho kláštora, než stavbu od základov.

Kostola Narodenia Panny Márie sa stala bazilikou minor. Zároveň som veľmi rád, že môžem slávnostne prijať aj Vás otec Rastislava a zblahoželať Vám k vášmu menovaniu za viceprovinciála Rádu

Jeho prvými obyvateľmi boli o. Imrich Fejérvári a Gregor Dobnický, ktorých z Vranova v roku 1676 vyhнали povstaleckí prívrženci Imricha Tokoliho, takže pavlíni, podporení Františkom Barkóciom, majiteľom hradu Čičva, sa sem vrátili až okolo roku 1682. V roku 1718 kláštor postihol osud kostola, kedy aj s väčšinou mesta vyhorel. Po 114 rokoch úspešnú pastoračnú činnosť vranovskí pavlíni museli v roku 1786 okamžite zastaviť. Dekrétom zo dňa 7. februára 1786 cisár Jozef II. na území celej monarchie zrušil kontemplatívne rády, teda aj rád pavlínov a všetky jeho kláštory. Správu kláštora a kostola prevzalo diecézne duchovenstvo (vtedy Jágerského biskupstva). Až po vyše 204 rokoch sa pavlíni znova vrátili do Vranova.

J.E. Mons. Alojz Tkáč, košický arcibiskup, 28. augusta 1990 v Čenstochovej požiadal predstavených Rádu svätého Pavla Prvého Pustovníka, o ich príchod do diecézy a za deň dohody určil hneď 31. august 1990. V tento deň inštaloval za dekana vranovského farára vdp. Františka Šándora a zároveň oznámil svoj úmysel usadiť tento rád vo Vranove. Od tohto dňa v Kostole Narodenia Panny Márie (bazilike minor) vo Vranove nad Topľou pôsobia otcovia pavlíni, Leander Tadeusz Pietras OSPPE a Grzegorz Wach OSPPE. V súčasnosti rehoľnú komunitu tvorí päť kňazov.

*Eva Fedorňáková
tlačový referát, MsÚ Vranov nad Topľou*

PRIMÁTOR SLÁVNOSTNE PRIJAL JUBILANTA ŠTEFANA OROLA

V stredu 9. 9. 2020 primátor mesta Ján Ragan slávnostne prijal jubilujúceho občana Štefana Orola, ktorý sa v uplynulých dňoch dožil 80-tich rokov života. **„Milý náš JUBILANT, dovoľ mi osobne Ti zblahoželať v mene mojom, v mene vedenia Mestského úradu vo Vranove nad Topľou, k Tvojmu životnému jubileu. V oblasti školstva si urobil kus dobrej práce, a to nielen pre toto mesto, ale aj pre celý okres. V tejto oblasti si veľkou autoritou pre všetkých nás, pre svojich kolegov, obyvateľov nášho mesta a okresu a za toto Ti patrí veľká vďaka. Preto prijímaj toto slávnostné stretnutie ako prejav VĎAKY za tvoje celoživotné pôsobenie v oblasti školstva v našom meste a okrese. Zároveň mi dovoľ zaželať Ti veľa zdravia, šťastia, rodinnej pohody a veľa Božieho požehnania,”** povedal primátor mesta Ján Ragan.

PaedDr. Štefan Orol sa narodil 16. 08. v Slanci, okres Košice – vidiek. Po skončení vysokoškolského štúdia dostal umiestnenku do Hermanoviec nad Topľou. Neskôr po návrate zo základnej vojenskej

služby pôsobil ako učiteľ najskôr v Kapušanoch pri Prešove, neskôr v Bystrom, kde sa po 2 rokoch stal zástupcom riaditeľa školy. Od roku 1970 zastával funkciu školského inšpektora, neskôr funkciu ako

vedúceho odboru školstva na Okresnom úrade vo Vranove nad Topľou. V profesijnom živote pôsobil aj ako vychovávateľ detského domove. Od 1. 7. 2002 Štefan Orol začal vykonávať funkciu referenta odboru školstva na Mestskom úrade vo Vranove nad Topľou. V roku 2010 odišiel do dôchodku. V súčasnosti pôsobí ako prísedia-

ci na Okresnom úrade vo Vranove nad Topľou, zaujíma sa o dianie v športe, kultúre a robí si pravidelný monitoring tlače. Samozrejme svoj voľný čas venuje rodine, priateľom, záhrade a krížovkám.

*Eva Fedorňáková
tlačový referát, MsÚ Vranov nad Topľou*

AKO SEPARUJEME V NAŠOM MESTE?

Mesto Vranov nad Topľou v spolupráci so spoločnosťou JRK Slovensko s.r.o. v septembri vykonalo analýzu odpadov nachádzajúcich sa v tzv. čiernych nádobách. Pri analýze bol na náhodnej vzorke porovnávaný obsah nádob z rodinných domov s nádobami pri bytových domoch. Analýza odpadov bola urobená osobitne z rodinných domov a z bytových domov, aby bolo

možné porovnať rozdiely v jeho zložení. Pri rodinných domoch sa vychádzalo zo vzorky takmer 985 kg odpadu, pri bytovkách bola vzorka približne 464 kg odpadu. V oboch prípadoch biologický odpad tvoril vyše 30 % nádoby. Odpad z rodinných domov obsahoval veľké množstvo odpadu zeleného – kompostovateľného odpadu, a to aj napriek tomu, že občania majú k dis-

pozícií kompostéry na biologicky rozložiteľný komunálny odpad a zároveň aj zberný dvor, kde môžu trávu, drevo či inú zeleň odovzdať. Po biologicky rozložiteľnom komunálnom odpade najvyšší podiel toho, čo nemuselo skončiť na skládke predstavovali aj zvyšky jedla (chlieb, cestoviny, mäso, zelenina, vajcia, ovocie, šupky a zvyšky z ovocia a zeleniny).

Výsledky analýzy Komunálneho odpadu – rodinné domy

Zložka komunálneho odpadu	Hmotnosť (kg)	Percentuálny
Papier	58,9	5,98
Plasty ostatné	63,87	6,49
Zmesový komunálny odpad	208,33	21,15
VKM	9,3	0,94
Jednorázové plienky	24,76	2,51
Sklo	63,26	6,42
Plasty PET	4,25	0,43
Obaly z kovu	11,18	1,13
Zvyšky jedla	73,83	7,5
Kompostovateľné BRO	414,5	42,09
Textil a obuv	40,39	4,1
Nebezpečný odpad	3,2	0,32
Elektroodpad	0,5	0,05
Drobný stavebný odpad	8,51	0,86
Celkom	984,76	100

Výsledky analýzy Komunálneho odpadu – paneláky

Zložka komunálneho odpadu	Hmotnosť (kg)	Percentuálny
Papier	45,8	9,88
Plasty ostatné	46,7	10,07
Zmesový komunálny odpad	117,1	25,25
VKM	6,1	1,32
Jednorázové plienky	23,5	5,07
Sklo	36	7,76
Plasty PET	12	2,59
Obaly z kovu	10,5	2,26
Zvyšky jedla	121	26,09
Kompostovateľné BRO	28,4	6,12
Textil a obuv	13,6	2,93
Nebezpečný odpad	2,5	0,54
Elektroodpad	0,5	0,11
Celkom	463,7	100

“Téma odpadov je aktuálna stále. Rokmi sme si zvykli nakupovať tovar, potraviny a rôzne predmety, ktoré sú balené samostatne a tým pádom tvoríme oveľa viac odpadu. Vykonaním analýzy odpadov z rodinných domov a bytov sme zistili, že sú veľmi veľké rezervy v jeho separovaní. V odpade sme našli veľa biologického odpadu - kvety, trávu, lístie, konáre, pričom tento odpad, hlavne v rodinných domoch, môžeme kompostovať. V odpade bolo aj veľa potravín - chlieb, pečivo, mäso, zelenina, ovocie

a rôzne šupky z nich. Toto všetko bolo nájdené v čiernych nádobách. Tu je potrebné pripomenúť, že čím viac odpadu skončí v čiernych nádobách, tým viac budeme za odpad platiť. A to určite nechceme. Rozumnejšie je tieto peniaze využiť na opravu ciest, chodníkov, výstavbu parkovacích miest, výstavbu ihrísk, podporu kultúry a športu“ povedal primátor mesta Ján Ragan.

Ing. Marcel Kopčo, oddelenie výstavby, dopravy a územného rozvoja

Výsledky analýzy ZKO – celkové výsledky

Zložka komunálneho odpadu	Hmotnosť (kg)	Percentuálny
Papier	104,7	7,23
Plasty ostatné	110,57	7,63
Zmesový komunálny odpad	325,43	22,47
VKM	15,4	1,06
Jednorázové plienky	48,26	3,33
Sklo	99,26	6,85
Plasty PET	16,25	1,12
Obaly z kovu	21,68	1,5
Zvyšky jedla	194,83	13,45
Kompostovateľné BRO	442,9	30,58
Textil a obuv	53,99	3,73
Nebezpečný odpad	5,7	0,39
Elektroodpad	1	0,07
Drobný stavebný odpad	8,51	0,59
Celkom	1448,47	100

Produkcija komunálnych odpadov a výdavky za ich zneškodnenie za rok 2020

Od 01.07.2016 sa zmenil systém financovania separovaného zberu v meste. Náklady na zabezpečenie zberu separovaného odpadu prebrala Organizácia zodpovednosti výrobcov (OZV) – spoločnosť ENVI-PAK, a.s.

To znamená, že my občania platíme iba za komunálny odpad a za separovaný odpad platí spoločnosť ENVI-PAK, a.s.

Z tohto dôvodu by sme chceli vyzvať Vás občanov, aby ste pristúpili k zodpovednejšiemu separovaniu komunálneho odpadu, aby sme zvýšili množstvo vyseparovaného odpadu a znížili produkciu množstva komunálneho odpadu. Zároveň chceme poďakovať občanom, ktorý svoj odpad separujú a tak prispievajú k lepšiemu životnému prostrediu.

Mesto Vranov nad Topľou naďalej zabezpečuje zber zmesového komunálneho odpadu. Chceme Vám tiež dať na vedomie koľko komunálneho a separovaného odpadu bolo vyprodukovaného za obdobie od 01.01.2020 do 30. 09. 2020.

Ing. Marcel Kopčo, oddelenie výstavby, dopravy a územného rozvoja

	Zmes. odpad	Objem. odpad	Drob.staveb. odpad	Biol. rozl.odpad	Papier	Sklo	Plasty	Kovy	Elektr. odpad	Fakturácia	Predpis
	t	t	t	t	t	t	t	t	t	€	€
Január	344,18	164,285	0	19,85	8,48	16	9,3	0,1	0	77908,7	71250
Február	312,39	137,26	0	25,03	6,35	8,6	7,12	0,55	2,78	68562,8	71250
Marec	364,95	124,19	0	15,47	12,07	5	8,52	1,22	4,815	74802,97	71250
Apríl	384,18	152,38	0	56,06	3,68	14,1	16,92	0,025	2,87	79890,81	71250
Máj	372,38	174,91	0	86,18	8,7	1,2	16,7	0,07	0,99	83224,12	71250
Jún	418,95	121,36	0	85,28	15,3	16,52	13,68	0,18	7,571	77788,41	71250
Júl	443,15	210,15	0	88,09	13,64	3	19,5	0,35	1,34	90074,44	71250
August	411,1	196,21	0	95,57	7,68	8,9	11,92	0,08	2,53	84102,39	71250
September	437,82	156,37	0	77,23	13,82	20	5,1	0,41	8,049	82077,39	71250
Spolu:	3489,1	1437,115	0	548,76	89,72	93,32	108,76	2,985	30,945	718432,03	641250

1 NEPLYTVAJME POTRAVINAMI A NEBUDEME ZBYTOČNE VYHADZOVAŤ PENIAZE.

2 PLÁNUJME SI SVOJE NÁKUPY. KUPUJME LEN TO, ČO POTREBUJEME.

Naplánujme si, aké jedlo budeme pripravovať počas týždňa. Potom sa pozrime na svoje domáce zásoby, čo máme a čo nám chýba. Na nákupný zoznam si napíšme len tie potraviny, ktoré potrebujeme a nezabudnime si ho zobrať na nákup.

Nekupujeme potraviny zbytočne do zásoby. Neoplatí sa nakupovať, keď sme hladní, lebo vtedy sa len ťažko odoláva príjemným vôňam potravín a do košíka sa nám dostane viac ako potrebujeme. Ak nevieme odolať zvýhodneným rodinným balemiam, tak sa dohodnime vopred so susedmi a priateľmi a ihneď po nákupe si potraviny rozdelíme. Dávajme si pozor na tzv. „super výhodné“ akcie, ktoré supermarkety neustále ponúkajú. Často ide o neznáme a menej kvalitné potraviny, ktorých sa supermarket potrebuje rýchlo zbaviť. Preto je výhodnejšie nakupovať potraviny, ktoré poznáme. Čo najčastejšie kupujeme nebalené potraviny. Takto si môžeme nabráť len toľko, koľko potrebujeme napr. ovocia, zeleniny, rožkov... a znižujeme tak aj množstvo odpadov z obalov. Na nákup chladených alebo mrazených potravín si vezmeme i chladiacu tašku, aby si nakúpené potraviny cestou domov zachovali svoju kvalitu.

3 VŠÍMAJME SI DÁTUMY.

Potraviny s krátkym dátumom spotreby nakupujeme iba vtedy, ak ich chceme okamžite spotrebovať. Naučme sa rozoznávať „dátum spotreby“, ktorý označuje dokedy je potravinu bezpečná na konzumáciu a „dátum minimálnej trvanlivosti“, ktorý označuje dokedy si potravinu uchováva niektoré špecifické vlastnosti, pričom jej konzumácia je bezpečná aj po tomto dátume

4 SKLADUJME POTRAVINY SPRÁVNE.

Držme sa pravidla, že dopredu v poličkách si uložíme potraviny so starším dátumom spotreby a dozadu s novším. Aby sme stihli všetky potraviny včas skonzumovať. Na balených potravinách výrobcovia odporúčajú správny spôsob skladovania. Rieďme sa ním a potraviny tak uchováme v najlepšej kvalite.

5 ULOŽME POTRAVINY V CHLADNIČKE PODĽA ZÓN TEPLoty.

V chladničke skontrolujeme tesnenie a teplotu. Aby potraviny ostali čo najdlhšie čerstvé, uchováujeme ich pri teplote 1 až 5 °C. Využívajme rôzne teplotné zóny v chladničke vo svoj prospech a riadme sa návodom od výrobcu. Zväčša sa uvádza, že vo vrchných poličkách chladničky sa majú skladovať syry, vajcia, maslo, v stredných poličkách ostatné mliečne výrobky, údeniny a polotovary, na spodných poličkách jedlo, ktoré sa rýchlo kazí napr. zvyšky vareného jedla, mäso, ryby. Celkom dolu v priehradke je miesto na ovocie a zeleninu. Nie však na všetky druhy. Paradajky, banány, mango, citrusové plody

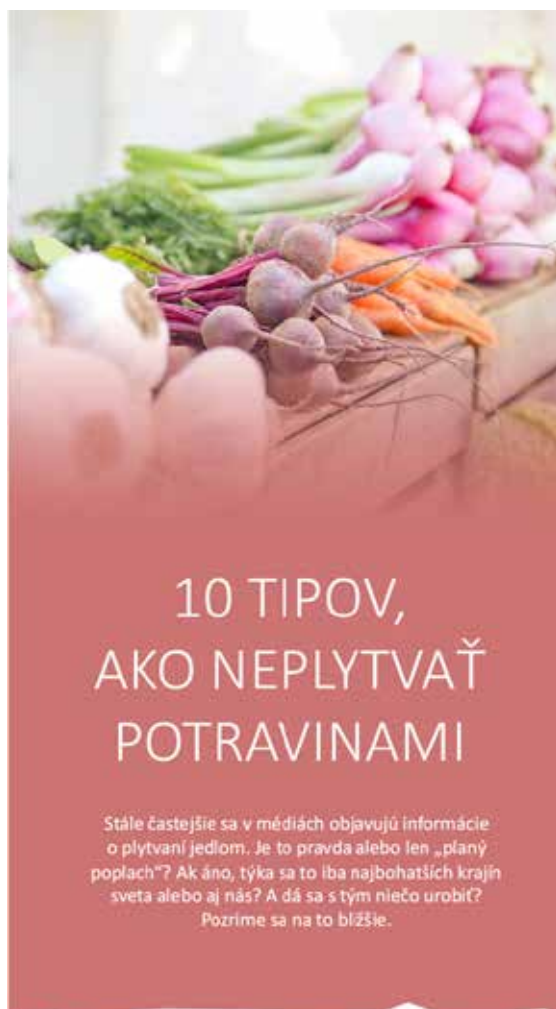
je vhodnejšie skladovať mimo chladničky. Zemiaky, mrkvu, petržlen, zeler, uhorky je vhodnejšie skladovať v chlade, no nie vo vlhku. Do dvierok chladničky patria zaváraniny, kečup, horčica, nápoje. Potraviny z otvorených balení preložte do uzatvárateľných nádob a tak ich vložte do chladničky. Výnimkou je len tvrdý syr, ktorý je najlepšie skladovať vo vlhkom obrúsku alebo na tanieri s poklopom špeciálne na syry.

6 NAUČME SA VARIŤ SPRÁVNE VEĽKÉ PORCIE JEDLA.

Aké sú tie správne veľké porcie jedla, nájdeme v odborných odporúčaniach podľa nášho zdravotného stavu, veku, aktivity. Radšej si naberme na tanier menej a potom, keď sme ešte hladní, si doložíme.

7 SPOTREBUJME VŠETKY POTRAVINY.

Ak nám po celom týždni zostane viacero načatých potravín a kúskov zeleniny alebo ovocia, urobme guláš, ražniči, ovocný šalát... Nebojme sa experimentovať. V kuchárskych knihách nájdeme veľa inšpirujúcich receptov. Starší chlieb môžeme nakrájať

10 TIPOV, AKO NEPLYTVAŤ POTRAVINAMI

Stále častejšie sa v médiách objavujú informácie o plytvaní jedlom. Je to pravda alebo len „pláný poplach“? Ak áno, týka sa to iba najbohatších krajín sveta alebo aj nás? A dá sa s tým niečo urobiť? Pozrime sa na to bližšie.

na tenké plátky, položiť na ne tvrdý syr, dať na 10 minút zapiecť na sucho do rúry na 200 °C a máme výbornú pochúťku. Prezreté ovocie môžeme použiť do nepečeného jogurtového dezertu s piškótami alebo spraviť výborný mliečny kokteil. Zosušený syr môžeme zapekať. Zvyšky vareného mäsa, údenín, syra môžeme pomlieť s bylinkami a urobiť dobrú nátierku.

8 KONZERVUJME, SUŠME A MRAZME POTRAVINY.

Ak nám zostanú potraviny a vieme, že ich nebudeme v najbližšej dobe používať, môžeme ich konzervovať zavarením, sušením alebo mrazením. Chlieb, mäso, ryby, zeleninu, ovocie, vňate, bylinky, mliečne výrobky veľmi dobre znášajú mrazenie. Niektoré druhy ovocia, zeleniny, vňatí a húb sú výborné i sušené a dlho sa dajú takto skladovať.

NIEKOLKO FAKTOV O PLYTVANÍ POTRAVINAMI

Na celom svete sa vyhodí každý rok 1,3 miliardy ton potravín, čo predstavuje až jednu tretinu všetkých vyrobených potravín.

V Európskej únii sa ich vyhodí ročne až 89 miliónov ton. Len priamo z domácností to je približne 37 miliónov ton. Podľa OSN na Slovensku vyhodíme ročne do kontajnerov 900 tisíc ton potravín. To znamená, že každý obyvateľ Slovenska vyhodí priemerne 0,44 kilogramu denne! A pritom až 715 tisíc ľudí žije u nás na hranici chudoby. V celej Európskej únii je ich až 79 miliónov. Ak by sme všetky vyhodené potraviny chceli rozdať chudobným ľuďom, tak by sa každému z nich ušlo približne 1,2 tony potravín ročne.

Potravínami plytvajú farmári, poľnohospodári, výrobcovia, spracovatelia, maloobchodníci, dodávatelia a nakoniec i my, konzumenti. Dôvody sú rôzne: tovar po dobe spotreby, poškodený obal, nezáujem zákazníkov, ale aj nadúroda, nízke výkupné ceny, nesprávna veľkosť, nevyhovujúca farba, krivo nalepená etiketa, príliš zakrivené šalátové uhorky, deň starý chlieb, nedostatok miesta v regáloch supermarketu...

Každý deň sa takto vyhodí veľké množstvo potravín. Nemuselo by to tak byť, keby sme lepšie plánovali, skladovali, boli viac informovaní a hlavne viac chceli... Každý z nás môže urobiť veľa jednoduchých opatrení preto, aby sme znížili množstvo odpadu z potravín, šetrili prírodné zdroje i peniaze a pomohli ľuďom, ktorí sú v núdzi...

Jedlo vyhodené z nádoby na odpad

9 BUĎME SOLIDÁRNI.

Ak zistíme, že máme doma prebytok nejakých potravín (či už svojpomocne vyrobených alebo kúpených), včas ich ponúknime známym, darujme sociálne slabším ľuďom alebo organizáciám, ktoré varia napr. pre bezdomovcov.

10 PREMEŇME ODPAD Z POTRAVÍN NA KOMPOST.

Šupy zo zeleniny, ovocia, zvyšky varenej stravy, pokazené potraviny, ovsené vločky a múka, ktoré našli mole; môžeme skompostovať v domácom kompostovisku. Získame tak kvalitné hnojivo – kompost. Viac o kompostovaní nájdete na www.kompost.sk.

ČO ZNAMENAJÚ DÁTUMY NA POTRAVINÁCH?

Dátum minimálnej trvanlivosti je dátum, do ktorého si potravina, ak je riadne skladovaná v neporušenom obale, uchová niektoré svoje špecifické vlastnosti. Môžete ich jesť aj po uplynutí tohto dátumu. Patria sem potraviny ako múka, suché strukoviny, ryža, nemletý mak, sušienky, čokoláda.

Dátum spotreby/Spotrebujte do sa uvádza na potravinách, ktoré z mikrobiologického hľadiska podliehajú rýchlej skaze.

Po uplynutí tohto dátumu ich nejedzte, pretože môžu ohroziť vaše zdravie. Sem patria napríklad jogurty, majonézové šaláty, porciované mäso, mlieko.

Na pultoch nájdete aj potraviny bez dátumu, ktoré nemajú na obale vyrazený žiadny dátum, pretože to legislatíva nevyžaduje. O nich totiž platí, že ak sú správne skladované, nepokazia sa. Ide o potraviny ako cukor, soľ, žuvačky, vínyny ocot, víno, alkoholické nápoje s koncentráciou etanolu viac ako 10 percent.

NA ZÁVER

Nikdy v histórii ľudstva sa neplytvalo viac potravinami, ako je tomu teraz. Ak prihliadneme na všetky dôsledky takéhoto správania, tak zistíme, že je to nemorálne. Nechajme sa inšpirovať týmto letákom a nájdime spôsob, ako to zmeniť.

Začnime od seba – znížme plytvanie potravinami z našich domácností. Ušetríme tým peniaze, predídeme vzniku odpadov z potravín, ktoré by inak skončili na skládkach alebo v spaľovniach odpadov; ale hlavne budeme mať dobrý pocit, pretože jedlo nepatrí do koša, ale na tanier.

Viac informácií o tom ako neplytvat' jedlom nájdete na www.nulaodpadu.sk.

Tento text pripravilo pre Ministerstvo životného prostredia Slovenskej republiky a občianske združenie Priatelia Zeme – SPZ.

KOMPOSTOVANIE

je spôsob, ako si môžeme svojpomocne vyrobiť z biologického odpadu kvalitný kompost – organické hnojivo, ktoré je ideálne pre pestovanie rastlín. Pomocou neho vrátíme späť do pôdy živiny, ktoré sme z nej predtým pri pestovaní odobrali.

AKO A KDE SI ZALOŽIŤ KOMPOSTOVISKO?

Pri umiestňovaní kompostoviska je vhodné dodržať niektoré zásady a odporúčania.

Zabezpečme:

- * kontakt kompostovaného materiálu so zemou. Sprístupnime ho tak pôdnym organizmom (dážďovkám, roztočom, mikroorganizmom), ktoré ho rozkladajú;
- * aby donášková vzdialenosť ku kompostovisku nebola veľmi veľká, a aby okolo neho bol dostatočný priestor na manipuláciu s náradím;
- * spevnený podklad pracovného miesta (nie kompostoviska), ktorý umožní pohodlný prístup aj pri dlhodobejšom daždi;
- * aby kompostovisko nebolo vystavené priamemu slnku, silnému vetru (aby sa kompost nevysušoval) a ani dažďu (prílišné zamokrenie). Preto je vhodné, ak ho umiestnime do tieňa (pod strom, živý plot, atď.) a prikryjeme ho proti dažďu (geotextíliou, strieškou, atď.);
- * aby neprekážal susedom.

ČO SA DÁ KOMPOSTOVAŤ?

Kompostovať môžeme všetky biologické odpady, ktoré vznikajú v domácnosti, záhrade, na poli alebo pri chove hospodárskych zvierat. Ideálna je mnohoraká zmes najrozličnejších materiálov, ktorú musíme vhodne upraviť (podrviť, posekať, zvlhčiť, atď.) a dobre premiešať.

Do kompostoviska nedávame žiadne nerozložiteľné odpady (sklo, kovy, plasty, chemické prostriedky, lieky, oleje, jednorazové plienky),

Príklady materiálov vhodných na kompostovanie

DUSÍKATÉ MATERIÁLY (mäkké, zelené a štavnaté materiály)

Zvyšky z čistenia ovocia a zeleniny
Zvyšky rastlinných jedál
Tráva, zvädnuté kvety
Vypletá burina
Hnoj a trus hospodárskych zvierat
Čaj, kávová usadenina
Znehodnotenú potraviny
Zhnité ovocie a zelenina
Zelené zvyšky z pestovania

UHLÍKATÉ MATERIÁLY (tvrdé, hnedé a suché materiály)

Seno
Kôstky, makovice
Suché zvyšky z pestovania
Konáre, štiepka, hobliny, piliny
Lístie (aj orechové), ihličie
Kukurličné klasy a stonky
Papierové obrúsky a vreckovky
Škrupiny z vajec a orechov
Popol z dreva

zvyšky varených jedál, mliečne výrobky, mäso, kosti a ryby (lákajú zvieratá, skoro podliehajú skazeniu a potom nepríjemne zapáchajú), popol z uhlia, zvyšky z lakovaného a natieraného dreva a drevotriesky, výkaly mäsožravých a chorých zvierat. Klíčivosť húževnatých burín a ich semien zničme, ak ich necháme pred kompostovaním skvasiť v nádobe s vodou. V lete nám na to stačí 15 – 20 dní (kým sa neprestane v nádobe tvoriť pri miešaní pena).

PRAVIDLÁ SPRÁVNEHO KOMPOSTOVANIA

- Kompostujeme iba upravený (posekaný, podrvený, nalámaný) materiál. Čím je menší, tým sa rýchlejšie rozloží.
- Nazbierané materiály neukladáme do kompostoviska vo vrstvách, ale ich navzájom zmiešavame. Platí, že mäkké, zelené a štavnaté materiály (dusikaté – pozri v tabuľke) musíme zmiešavať s tvrdými, hnedými a suchými materiálmi (uhlíkatými – pozri v tabuľke).
- Uhlíkaté materiály väčšinou vznikajú na záhrade v inom čase (od jesene do jari) ako dusikaté materiály (od jari do jesene). Preto by sme si ich mali uskladiť a len postupne podľa potreby ich pridávať k vznikajúcim dusíkatým materiálom.
- Počas celého procesu kontrolujeme vlhkosť kompostu. Ak stlačíme dobre premiešaný materiál v dlani, nemala by nám spomedzi prstov vytekať voda (max. 2-3 kvapky). Keď dlaň otvoríme, ma-

teriál by mal zostať stlačený (nemal by sa rozsypať). Podľa potreby kompost dovlhčíme alebo pridáme suchý savý materiál. Pri vlhčení je vhodné kompost aj prekopáť. Zabezpečíme tak prevlhčenie celého kompostu, nielen jeho vrchnej časti.

- Aby kompostovací proces prebiehal správne, musíme zabezpečiť dostatočné prevzdušnenie kompostovaného materiálu (kompostovací proces nesmie smrdieť). To dosiahneme vytvorením dostatočného množstva otvorov na zásobníku a minimálne 2 až 3x ročne prekopávaním (prehadzovaním) kompostu. Prekopávanie výrazne urýchľuje rozklad.

- Ak sme dobre založili kompostovacu kopy, mala by nám pri 3 dostatku materiálu (0,5 až 1 m) do 1-3 dní vystúpiť jej teplota na 40 až 60°C. Táto teplota sa môže v komposte udržať niekoľko dní až týždňov. Vysoké teploty urýchľujú rozklad

a pomáhajú ničiť klíčivosť semien a choroboplodné zárodky.

- Kompostovaný materiál môžeme premiešavať s malým množstvom zeminy (nie je to však nevyhnutné). Jej váhový podiel by nemal byť väčší ako 10%. Zemina obsahuje mikroorganizmy, ktoré napomáhajú rozkladným procesom; dokáže viazať vlhkosť a pomaly ju uvoľňovať do okolia; napomáha pri vzniku jemnej hrudkovitej štruktúry a výrazne dokáže viazať aj zápach.

- Po dodržaní vyššie popísaných pravidiel môžeme kompost vyrobiť už za 3 až 6 mesiacov. Ak ich nedodržíme, doba kompostovania sa môže predĺžiť na 1 až 2 roky.

- Pred použitím kompost preosejme a nespracované časti vložíme do novej kopy.

NAJPOUŽÍVANEJŠIE SPÔSOBY KOMPOSTOVANIA

Najjednoduchším spôsobom je kompostovanie v hrobli (kope). Stačí, ak materiál upravíme, premiešame a uložíme do požadovaného tvaru. Tento spôsob sa používa hlavne tam, kde je dostatok priestoru a väčšie množstvo materiálu. Druhým, estetickjším spôsobom je kompostovanie v zásobníkoch.

Tie môžu byť z rôznych materiálov (drevo, plast, pletivo, kov, betón, kameň alebo ich kombinácie). Môžeme si ich kúpiť alebo svojpomocne vyrobiť napr. z odpadových materiálov (staré nepotrebné dosky, drevené a plastové palety, staré sudy, pletivo...).

DÔLEŽITÉ UPOZORNENIE !

Zákon č. 79/2015 Z. z. o odpadoch zakazuje pod hrozbou vysokej pokuty biologický odpad z údržby verejnej a súkromnej zelene a záhrad (vrátane cintorínov):

- spaľovať,
- vyhadzovať na nelegálne (čierné) skládky,
- ukladať do zberových nádob na zmesový komunálny odpad a odvážať ich na skládky odpadov.

Viac informácií o kompostovaní nájdete na: www.kompost.sk.

STLÁČAJME ODPAD!

UŠETRÍME MIESTO NIelen V KONTAJNERI

- NESTLAČENÝ ODPAD ZBYTOČNE ZABERÁ VEĽA MIESTA A V KONEČNOM DÔSLEDKU ZBEROVÁ SPOLOČNOSŤ ODVÁŽA VZDUCH. PLATÍ TO NAJMÄ PRE PLASTOVÉ FĽAŠE, KARTÓNOVÉ KRABICE ČI PLECHOVKY. PRETO JE VEĽMI DÔLEŽITÉ OBAL PRED VYHODENÍM STLÁČIŤ A ZMENŠIŤ JEHO OBJEM.
- DO NÁDOBY S OBJEMOM 1100 L SA ZMESTÍ PribližNE 733 STLÁČENÝCH 1,5-LITROVÝCH PET FĽAŠ. AK BY SME ICH VYHODILI NESTLAČENÉ, ZMESTILO BY SA ICH TAM LEN 200. TO JE TAKMER ŠTVORNÁSOBNE MENEJ.
- AK SA ODPAD PRED VYHODENÍM NESTLAČÍ, KONTAJNER ČI VRECE SA PLNIA RÝCHLEJŠIE A ĎALŠÍ ODPAD SA UŽ DO NICH NEZMESTÍ.
- ČÍM VIAC ODPADU SA ZMESTÍ DO KONTAJNERA ALEBO VRECA, TÝM VIAC SA ZNÍŽI INTERVAL ZVOZU. MENEJ JÁZD ZNAMENÁ ČISTEJŠÍ VZDUCH.

STLÁČANIE ODPADU PRED VYHODENÍM = ČISTEJŠÍ VZDUCH!

AK SPRÁVNE

SVET JE KRAJŠÍ

MAJTE NA PAMÄTI NASLEDOVNÉ PRAVIDLÁ
A INFORMUJTE O NICH AJ SVOJICH OBYČANOV.

1. SNAŽTE SA ODPAD NEVYTVORIŤ VÔBEC.
2. ZÁLOHOVANÉ OBALY NEPATRIA DO KOŠA, VRAŤTE ICH DO PREDAJNE.
3. DODRŽIHAVAJTE FAREBNÚ ABECEDU TRIEDENIA: SKLU PATRÍ ZELENÁ, PAPIERU MODRÁ, PLASTOM ŽITÁ, KOVOM ČERVENÁ A NÁPOJOVÝM KARTÓNOM ORANŽOVÁ FARBA. NAPOVIE VÁM AJ OZNAČENIE NA OBALE.

 RIADITE SA PRAVIDLAMI SVOJEJ OBCE.
4. LEN VYTRIEDENÝ ODPAD SA DÁ ZHODNOTIŤ A RECYKLOVAŤ.
5. TRIEDTE ODPAD, OPLATÍ SA TO. ZA VYTRIEDENÝ ODPAD OBYČAN NEPLATÍ, JEHO ZBER HRADIA VÝROBCOVIA PROSTREDNÍCTVOM OZV ENVI - PAK.

www.TRIEDIME.SK

www.ENVIPAK.SK

www.VEZMISI.MA

